

בסיעתא דשמיא

שיעורים בכומדות וחסידות

שנאמרו בבית המדרש "בית אהרן"
רחוב הרב ברים 5 ביתר עילית

הרב שמעון שפיצר שליט"א

ירא שמים לומר חומש רש"י

ניתן לשמוע בקו ישיר 0732951337

www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון**

03-6171111

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

מדור שבת קודש ירא שמים לומד חומש רש"י

איה מקום כבודו

מקובל מהבעש"ט הק' שכל הרגיל ללמוד פירוש רש"י עה"ת בקל יוכל להתקרב אל השי"ת, וכך נשמע מפי תלמידיו הק' אשר דיברו כולם בסגנון אחד על קרבת האלוקים שלה זוכה האדם על-ידי לימוד חומש רש"י.

הרה"ק רבי פייביש מיאברוב זיע"א נכדו של השר שלום מבעלז זיע"א היה אומר בשם זקנו השר שלום שמי שאינו לומד חומש רש"י כל שבוע "ווייסט נישט וואו גאט וואוינט" [אינו יודע היכן מקום מגורי הבורא].

הרה"ק רבי מרדכי מנרבורנא זיע"א היה פועל הרבה על לבות חסידיו ושומעי לקחו שילמדו חומש רש"י. פעם אמר להרה"ק מסאטמאר זיע"א שהיה אז בן ארבע, לאחר שבחן אותו על חומש רש"י: זאלסט פיליווען חומש רש"י, וועסטו וויסן אוואו דער באשעפער וואוינט [תשקיע בלימוד חומש רש"י, אז תדע היכן מקום מגורי הבורא]. והוסיף: מרדכל'ה האט גיקענט אסאך גרויסע לייט וואס האבין נישט גיפיליוועט חומש רש"י, און זיי האבין נישט גיוואוסט אוואו דער באשעפער וואוינט [מרדכל'ה הכיר הרבה אנשים גדולים שלא השקיעו בלימוד חומש רש"י, ולא ידעו היכן מקום מגורי הבורא].

חומש רש"י לפני הכל

הרה"ק מסאטמאר סבר וקיבל והקפיד מאז עד יומו האחרון עלי חלד ללמוד כל יום חומש רש"י. מסופר שבפרשת משפטים שנת תשכ"ח, לאחר שקיבל את האירוע מוחי (סטראק), היה לו צער גדול במשך כמה ימים מזה שאינו יכול ללמוד חומש רש"י, עד שיום אחד מצאו אותו שמח ופניו זוהרות. כששאלוהו לפשר שמחתו, אמר: הרה"ק מנאדבורנא הגיע אלי בחלומי ושפכתי לבי בפניו על שאיני יכול ללמוד חומש רש"י. בירכני הרה"ק ואמר לי שעוד אוכל ללמוד זמן רב חומש רש"י. ואכן הוא התאוושש אחר-כך וחיה עוד י"א שנים בהן המשיך להגות בחומש רש"י.

כמו כן הורה הן לתלמידי התלמוד תורה וגם לתלמידי הישיבה ללמוד כל שבוע את הפרשה חומש רש"י מרישא עד גמירא, ושאם לא יספיקו לגמור את כל הפרשה, יורידו מסדרי הלימוד אחר הצהריים כדי לגמור את כל הפרשה. וכן צוה על המלמדים שיכינו היטב את כל הפרשה עם רש"י וכל המפרשים כדי שיוכלו ללמודה לתלמידיהם בטוב טעם ודעת.

בעודו בעיר סאטמאר, היו בני הישיבה לומדים שני דפים שו"ע כל שבוע ובאים להבחן אצלו, והיו אז שתי קבוצות, אחת שלמדו אורח חיים ואחת שלמדו יורה דעה, ובעלי המוחות החריפים למדו את שני ההספקים, גם אוה"ח וגם יו"ד. באחד השבועות, היה זה שבוע פרשת וארא, שאל את אחד הבחורים: מיה למדת, אוה"ח או יו"ד? ענה לו הבחור: אני לומד את שניהם. חשש הרבי שמא זה בא לו על חשבון חומש רש"י, שאל אותו: כמה פשטים מביא רש"י לפירוש תיבת 'מאכלת' בסוף פרשת העקדה? הבחור ידע לענות. מיד אורו עיני הרבי ואמר: אכן לך נאה ולך יאה ללמוד את שניהם, גם אוה"ח וגם יו"ד, שהרי אין זה בא לך על חשבון היראת שמים שלך.

סימן מובהק ליראת שמים

יהודי אחד הגיע לשאול את הרה"ק מבאיאן בעל פחד יצחק זיע"א בענין איזה בחור שהציעו לחתן לבתו ושמע עליו מעלות טובות לרוב. אמר לו הפחד יצחק: תברר עליו אם הוא לומד חומש רש"י, אם הוא לומד, תסכים לשידוך, ואם לאו – אל תסכים. ידע היה אותו צדיק שמדובר בסימן מובהק כל-כך ליראת שמים, עד שאפשר ללילך ולהסתמך עליו.

הרה"צ ר' אליהו ראטה זצ"ל היה משפיע הרבה על תלמידיו בחורי הישיבות ללמוד חומש רש"י, ואף הוא עצמו היה משקיע הרבה עד יומו האחרון בלימוד חומש רש"י ומחדש בו חידושים. מרגלא בפומיה שקיבל מהצדיקים שיראת שמים מקבלים מחומש רש"י. וכשראה בחור בן י"ג שלומד חומש רש"י, היה אומר: הנה לך בחור בעל יראת שמים. כל הצדיקים דיברו בנוסח זה, כי כל הצדיקים שינקו מבאר מים חיים ידעו את הסוד.

ראשית חכמה יראת ה'

הפלא ופלא! הלא הצדיקים חוץ ממה שהיו בעלי רוח הקודש, היו גם גאונים מופלגים בש"ס ופוסקים, ועם כל זה היו שמים דגש גדול כל-כך על חומש רש"י. יבוא אחד ויאמר שמיצאו בזה סגולה. אך מי שהכיר את הרה"ק מסאטמאר יודע בבירור שלא זה היה הענין אצלו, ובכן מה מצא בלימוד זה? הלא גאונות ופלפול יכול היה למצוא בכל הראשונים והאחרונים וספרי השו"ת! אכן כן, ללא ספק היה זה צוואתו של הרה"ק מנדבורנא אשר אמר בפירוש שחומש רש"י הוא המפתח ליראת שמים, וכיון שכן איך אפשר להניח את היד ממנו ולהשקיע רק בלימוד ש"ס ופוסקים!

הן אם יאמר האומר אני לומד בהתמדה גדולה, אך בתפילה אני מזלזל, הלא כל בר דעת יבין שאין שום ערך לתורתו. כך ממש הוא בענין חומש

רש"י, כי כך קיבלו הצדיקים שאפילו למד האדם חומש רש"י שישים שנה, חייב הוא להמשיך וללמוד אותו והוא בא קודם לשאר לימודים, כי ראשית חכמה יראת ה'.

זנהר יוצא מעדן להשקות את הגן

ולהבין יותר מה טמון בלימוד חומש רש"י, נביא יסוד גדול בתורה בשם בעל התניא (ויש אומרים אותו בשם הבעש"ט הק'). בפסוק פרשת בראשית נאמר "זנהר יוצא מעדן להשקות את הגן", פירש בעל התניא: הגן הוא נ"ג פרשיות התורה, כי כל שבוע כשמגיעה פרשה חדשה, יוצא אור חדש מעדן להשקות את הפרשיות. פסוקי התורה הם בסיס לכל מה שיש, כל ידיעה בתורה, כל השקפה שנחוץ לדעת לפי מצב הדור, כל ספק בהלכה, כל רוח הקודש הנצרכת לקבלת החלטה, הכל מקופל בתוך פסוקי התורה, אלא שהוא סתום, וכיון שבא זנהר היוצא מעדן ומשקה את פרשיות התורה, כל אחת בעתה ובזמנה, יוצאים דשאים חדשים. הן כך הוא סדר צמיחת הדשאים, שהם נגמרים, ואח"כ חוזרים וצומחים. כך כל שנה ושנה. כיון שמגיע הזמן, כל האילנות מתחילים להוציא פירות וכל חלקות האדמה מתחילות להוציא דשאים. אף התורה בנויה לפי סדר זה. הקב"ה שולח ללא הרף שכל חדש בתורה, והדבר מיועד לבני ישראל שחפצים ללמוד תורה ולהתקרב אל השי"ת על ידה.

והנה כשהאדם לומד תורה, כגון גמרא או הלכה, בדרך כלל כוונתו להכניס את הידיעות הכתובות אל תוככי נשמתו, מה פוסק הט"ז ומה פוסק המג"א, מה שיטת רב ומה שיטת שמואל, איך צריך לנהוג למעשה... ברם יש עוד חלק בתורה, ואינו נוגע לצדיקים בלבד, אלא הוא נוגע לכל אחד ואחד באשר הוא, שהרי כלל הוא שכל אחד יש בו בחינת צדיק, והוא שעל ידי לימוד התורה ילמד האדם כיצד לכלכל את צעדיו אפילו במה שאין כתוב מפורש בתורה. איך יודע האדם שעליו לסגור את השידוך? האיר לו איזה אור והבין שזהו השידוך הנכון.

אמנם רבים הולכים לצדיקים וכך צריך להיות, אך עם כל זה יש שהאדם מבין לפי הארת שכלו שזהו הדבר הנכון שעליו להתקדם לעברו, אלא שכדי להיות בטוח בצדקת דרכו הוא הולך לשאול את פי הצדיק בעל רוח הקודש (והרי זה דומה למי שהולך לשאול איזה שם ליתן לרך הנולד, שתחילה הוא בוחר לעצמו שם כפי מה שנראה לו ואח"כ הוא הולך לשאול את פי הצדיק). ובר מן דין, גם כשהולך לשאול את הצדיק זהו הענין, כי איך יודע הצדיק? מהתורה שהוא לומד, כי באותיות התורה הכל כתוב, וכפי שהלכות שבת

מפורשות במג"א וט"ז הכתובות באותיות התורה, כך שאר הדברים מתבררים לאדם על-ידי לימוד אותיות התורה, כי על ידן הקב"ה שולח לו הברקה, רעיון, הבנה, גישה נכונה, בהירות בחינוך וכו'.

מורה דרך לנבוכים

האדם נמצא במבוכה: האלך לומר למג"ש שיש לי טענות עליו או לא? זה הדבר הנכון או לא? זה לתועלת או לא? זה לשון הרע או לא? כך יש אין-ספור דברים שרבים נבוכים בהם שוב ושוב, ואין בהם דברים ברורים, כי אין הם דברים של שחור ולבן, אלא דברים מעורפלים. דעו לכם שיש לכל אלה תשובות ברורות. ברורות? כן, בתורה הקדושה, רק בתורה. וזה עובר. ביום בהיר אחד הוא קם ואומר: לא, איני מעביר את בני לישיבה אחרת. מה קרה? הלא היית ברוגז! לא, איני מעביר אותנו. מי אמר לך? חלמת זאת בלילה? לא, לא חלמתי, אך למדתי תורה, ואז קיבלתי איזה אור ואני מרגיש שעלי להשאיר את המצב על כנו.

אולם כדי שהתורה באמת תאיר לאדם את דרכו, הוא חייב ללמוד אותה נכונה, ואחד מהדברים המיישרים את גישת האדם אל לימוד התורה הוא לימוד תורה שבכתב מתוך ביטול כי רצונו לשמוע את דבר ה'. אין הוא יודע באיזה פסוק ומתי זה יקרה, אבל את הביטול יש לו. הוא הולך למקוה בשבת אחרי הצהריים, ודומה לו כאילו כל העולם בטל, והוא מתחיל להעביר את הסדרא בהתלהבות, והכל מפני שרצונו לשמוע מה הקב"ה מדבר אתו. והרי בפרשיות שקוראים עכשיו הדבר ברור כל-כך, שהרי כל הנסיונות שפקדו את אבותינו פוקדים גם אותנו, אלא שעלינו למצוא היכן הם פוקדים אותנו. וכגון הנסיון לך-לך מארצך אל הארץ אשר אראך, הקב"ה אומר לאדם "לך" ואינו אומר לו לאן. אל תשאל שאלות! אם תלך אתי, ייטב לך. אתה ציית! תעשה מה שנכון, תחזיק עצמך בשמחה. יהיה לך טוב. וכן בהמשך פרשת לך-לך, יש מלחמה עם המלכים, יש טומאה ויש קשיים, נלחמים, ואם האדם מצליח הוא זוכה לסייעתא דשמיא, והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. האדם אומר: אני מחכה לראות את השפע, הלא אמרו לי שגייע אלי שפע. אומרים לו: והאמין בה', תאמין ויהיה לך טוב. בשורה של זרע, בשורה של ירושה, כל הדברים, בכל פרשה, מדברים לכל יהודי. זהו יסודו של הבעש"ט הק', שכל פסוק מדבר לכל יהודי, וכל שנה מגיע שכל חדש כי המציאות בעולם מתחדשות. לכן אמרו הצדיקים לאדם: תזכור ללמוד באופן זה, כי אם תלך בדרך אחרת איך תדע לכלכל את צעדיך? נניח שתלמד ש"ס ופוסקים, אבל איך תוכל לחיות עם הקב"ה? בשביל לחיות עם הקב"ה

עליך ללמוד וידבר ה' אל משה לאמור, דבר אל בני ישראל... ולמצוא איך הוא שייך אליך.

כך אמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א שכאשר האדם מעביר את הסדרא עליו לבחון עצמו בכל מצוה שהוא לומד איך הוא בעניינה, איך אני בכיבוד אב ואם, איך אני בגמילות חסדים, איך אני בענין הזהירות שלא להזיק אחרים, וכן הלאה. וכאמור, בפרשיות שלנו אנו מוצאים את עצמנו באופן פשוט, ואף בפרשיות המאוחרות יותר יכול כל אחד למצוא את עצמו בכל ענין בכל מצוה ולבחון את עצמו לפי הפרשה, וכשילמד כך יהיה ירא שמים ויזכה לסייעתא דשמיא.

חיבור תורה שבכתב עם תורה שבע"פ

ולהבין ביתר עומק, צריך להכיר את החילוק בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ כפי שספרי החסידות מסבירים אותה, והוא יסוד גדול בהעברת הסדרא שמו"ת. חילוק אחד הביא בשו"ע הרב, שבתורה שבכתב יוצאים ידי לימוד התורה באמירה בעלמא, ובתורה שבע"פ אין יוצאים ידי לימוד התורה אלא אם כן מבינים את הפירוש. עוד ידוע לנו על-פי קבלה שתורה שבכתב אין זמנה בלילה, אלא הלילה הוא זמן תורה שבע"פ והיום הוא זמן תורה שבכתב. עוד ידוע לפי הלכה שתורה שבכתב ניתנה להיכתב וצריכה להיכתב ותורה שבע"פ לא ניתנה להיכתב אלא צריכה להישאר בע"פ, ומה שכתב רבינו הקדוש את המשנה ורב אשי את הגמרא הוא רק משום שראו שהדורות נחלשים והיא הולכת ונשכחת ומשום עת לעשות לה' הפרו תורתך. שתי בחינות הן, וכל נשמה זקוקה לשתי הבחינות.

תורה שבכתב כוללת את כל האותיות הכתובות בספר התורה, ותורה שבע"פ היא כל הפירושים וההסברים, וכפי שהובא לעיל שבכל שנה נובעות הארות חדשות כפי שהמעייין נובע ואינו נפסק לעולם.

והנה סיבת הדבר שזמן תורה שבע"פ הוא בלילה, כי הנה העולם שלנו הוא עולם חשוך, עולם שמתעסקים בכל עת בדברים גשמיים, ובכוונה תחילה ברא הקב"ה עולם כזה, משום שרצה שאנו נאיר את התורה לתוך עולם חשוך זה, שנקיים את המצוות עם דברים גשמיים, שנזכור מהקב"ה בתוך המצבים הגשמיים. זו היתה תכלית הבריאה, שנמשיך את האור לתוך העולם הזה. תורה שבע"פ היא העושה דבר זה. כשנעמד מו"ץ ואומר שהמקרים החדשים שמייצרים היום אסורים לשימוש בשבת, כי מייצרים אותם באופן שכל פתיחת דלת תגרום לשינויים במחשב וכדו', ועל כן חייבים להתקין התקן שבת כדי שיוכלו להתשמש בהם בשבת, הרי הוא ממשיך את תורת

ה' לתוך הטכנולוגיה החדשה שבעולם העשייה, ובזה חוץ ממה שהוא לומד תורה שבע"פ הוא ממשיך את אור התורה שבכתב לתוך החושך.

והעיקר הוא שנצליח להמשיך את אור התורה שבכתב לתוך מצבי החושך שפוקדים אותנו, וזה נקרא בספרים שעל האדם לחבר תורה שבכתב עם תורה שבע"פ. אפשר ללמוד תורה שבכתב, הוא אומר תהלים, אומר ואומר. ואפשר ללמוד תורה שבע"פ, הוא לומד ומפלפל, ומקיים בזה מצות לימוד התורה. אך יש עוד עבודה, והיא לחבר תורה שבכתב עם תורה שבע"פ, והיינו ללמוד תורה שבכתב, ולהוציא מתוכה דבר מה שנוגע אליו. מה עשית עכשיו? סתם הוצאת פרפרת נאה? לא! הצלחת להבין שיידבר ה' אל משה לאמור' מדבר אליך, ונמצא שלקחת את האותיות שניתנו למשה בסיני, והמשכת אותם אל תוך המצב שלך. חיבור זה בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ מתקן את העולם באופן נפלא עד מאוד. ואכן ידאי ה' היו מוצאים תענוג גדול כאשר היו לומדים את הפסוקים ומוציאים מהם עד להלכה למעשה, כי ידעו שסוד גדול הוא על פי הקבלה לחבר תורה שבכתב עם תורה שבע"פ באופן זה.

הטעם שספרי הצדיקים ערוכים על פסוקי התורה

האמת שאנו יכולים להתבונן כעין זה בדבר שמעורר פליאה: כמעט כל צדיקי החסידות (למעט שנים, בעל התניא, ואולי בעל באר מים חיים בספרו "שער התפילה") לא חיברו את ספריהם באופן של בנין מסודר, קומה על גבי קומה, באופן שיהווה מורה דרך בעבודת ה' על-פי סדר הגון. כל הצדיקים, בין אם היו בגליציה, בין אם היו בפולין, בין אם היו ברומניה, ובין אם היו במדינות אחרות, כולם כתבו את כל העבודות והיסודות והמהלכים שנתגלו להם אך ורק על פסוקי התורה. קחו לכם לדוגמא את ספר האוה"ח הק', הלא כל יסודות היהדות מופיעים בהם בבהירות נפלאה, אך צריך לחפש אותם, יסוד אחד נמצא בפרשת אחרי, יסוד אחר בפירוש העשרים בפרשת בראשית, ויסוד שלישי בפרשת לך-לך. האדם טוען: הלא רצוני לדעת איך להתפלל, רצוני לדעת איך לערוך את השבת, רצוני לדעת איך לתקן את מידותיי. למה לא ערכו הצדיקים את ספריהם לפי סדר מסודר, חלק א' חלק ב' וכן הלאה?

והתשובה היא שהצדיקים לקחו הכל רק מלמעלה. הם לא ערכו סתם ספרים נחמדים. הם למדו תורה שבכתב באופן הנכון ומעיינות החכמה נפתחו להם, וכך מצאו בתוך כל פסוק מהלכים בעבודת ה', ולפעמים מצאו בפסוק אחד כמה מהלכים, וכך היו מחברים תורה שבכתב עם תורה שבע"פ. הם למדו

תורה לשמה עם הכנה ראויה, והיינו שחזרו בתשובה לפי ערכם, והכינו את מוחם בכוונה שעכשיו הם הולכים ללמוד את התורה המדברת לכל אחד בכל זמן, ועל ידי כן עשו מהתורה שבכתב תורה שבע"פ, ואז כשפתחו את פיהם התחילה השכינה לדבר מתוך גרונם.

החיוב מוטל גם על מי שתורתו אומנותו

דבר זה ניתן לכל אחד ואפילו לבחור, לא רק לצדיקים, אלא שעל האדם לשנות את מוחו ולהתחיל להבין את נחיצות הדבר. ראו נא מה שכתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל למי שטוען שזמנו עמוס בסדרי לימוד ואין לו פנאי להעביר הסדרא שמו"ת, הנה לשונו (אגרות משה או"ח ח"ה סי' יז): הנה בעניין המצווה שמחוייב כל אחד ואחד לקרוא הפרשה בכל שבוע שנים מקרא ואחד תרגום. ורבותינו, אף מהראשונים (ראה טור או"ח סי' רפ"ה וב"י ד"ה ואם למד), הוסיפו שצריך ללמוד גם פירוש רש"י שעל כל הפרשה, שנתרשל מאד אף אצל הרבה בני תורה. פשוט וברור, כמו שלא נפטר שום אדם מכל מצווה דרבנן בטענה שעוסק בתורה, כן לא נפטרו אף ממצווה זו. ואדרבה, אף מי שתורתו אומנתו כרשב"י וחבריו, שהיו פטורין מתפילה דרבנן, היו חייבין בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, דהא גם זה הוא לימוד תורה, ובחיוב לימוד תורה הא איכא חיוב ללמוד גם מקרא, ואף שסברי התוס' (קידושין ל' ע"א ד"ה לא צריכא, בשם ר"ת) דבלימוד תלמוד בבלי יוצא גם ידי מקרא, משום שבלולה גם במקרא, ואף להרמב"ם (ה' תלמוד תורה פ"א הי"ב) דלאחר שכבר יודע היטב תורה שבכתב, אינו מחוייב ללמוד מקרא בכל יום, וכל שכן שאינו צריך להשליש זמנו, מכל מקום הא מחוייב גם להרמב"ם ללמוד באיזה זמן תורה שבכתב, וא"כ ברור שקריאת שמו"ת ודאי הוא ממילא בכלל חיובו מעצם תלמוד תורה בכל שבוע, שלימוד זה שייחדו חכמים ללמוד בכל שבוע ודאי הוא חייב, ולא יוכל ליפטר בלימוד דבר אחר מהתורה, בין בכתב בין בע"פ, לבד המצווה הנוספה שחייבו חכמים, וממילא אין פטור מזה אף לאלו שתורתן אומנתן, כרשב"י וחבריו, ובפרט לדורנו שאין אנו יכולין לומר שאנו בקיאים במקרא. עכ"ל.

אמנם כן יצר סוכן בנו

עלינו להבין שהיצר הרע יפתה תמיד את האדם בכל מה שיוכל ללכת עקלתון, ואם יראה בדרך משל שהוא לומד, יפתה אותו ללמוד את הדברים הבלתי נכונים, או ללמוד עם פירושים עקומים. יומם ולילה יעבוד למנוע אותו מללמוד באופן שהתורה תעשה ממנו יהודי ירא שמים. אך הקב"ה שתל בינינו צדיקים שיזכירו לנו בכל עת שלא ללכת עקלתון, והם אמרו

לנו שהליכה ישירה היא לגשת ברצינות אל אמירת שמו"ת וללמוד עם פירוש רש"י מתוך גישה שזה מה שילמדנו אורחות חיים. כל מי שיגש ברצינות ללימוד חומש רש"י וילמד לאט כדי להבין, ימצא בו חידושים נפלאים, כי כל אחד יש בו כוח החידוש, ובקומו מתלמודו יראה שיש לו עשרה רעיונות נפלאים על הפרשה, ויהיה לו תענוג עצום לומר אותם לאחרים היות שהם חידושים שלו, וממילא יקבל חיות גדולה כל-כך מלימודו.

הרי ברור לנו שאין דומה מי שמספר מעשה של השגחה פרטית שקרא בעלון באמצע לכה דודי, למי שמספר מעשה של השגחה פרטית שאירע עמו. זהו החילוק בין מי שאומר פרפרת שהכין כדי שלא יהיה משעמם בשולחן השבת, לבין מי שנתחדשו לו דברים תוך כדי לימודו, שהרי זה מה שהרגיש וזה מה שמחזק אותו, וזה מה שנכנס בלב השומעים, כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב.

וזה מה שהצדיקים היו עושים בשבת, הם למדו את הפרשה ואח"כ אמרו עליה תורה. כל צדיק עם הבחינה שלו, וכל שבת עם הבחינה שלה. אבל הם חיברו את התורה שבכתב עם התורה שבע"פ. זה היה דבר פשוט אצלם שהאדם צריך למצוא עצמו בתוך הפרשה.

הנה החת"ס כתב שהפוגש תוך כדי לימודו את פרשת השבוע, סימן הוא לו שהוא לומד תורה לשמה. אף זה מיוסד על נקודה זו. כשהאדם פוגש את עצמו בתוך הפרשה, או מפני שהוא מוצא את מצביו בתוך הפרשה, או מפני שהוא מוצא את לימודו בתוך הפרשה, סימן הוא שהוא זוכה לסייעתא דשמיא.

מעמד קריאת הסדרא אצל הצדיקים

רואים היו אצל הצדיקים שהעברת הסדרא שמו"ת היה אצלם מעמד גדול. הרה"ק בעל אור המאיר זיע"א העיד שפעם כאשר המגיד ממעזריטש זיע"א העביר את הסדרא בערב שבת קודש, ישבו החבריא קדישא מחוץ לחדרו, ה"ה ר' שמעלקא, ההפלאה, ר' מיילאך, ר' זושא, הרב מבארדיטשוב ואף הוא ביניהם. פתאום נפתחה הדלת וראו כי קרן אור פני רבם, והיה האור חזק כל-כך עד שכולם ברחו מפני שלא יכלו לסבלו, והרב מבארדיטשוב הגיע מזה לכלות הנפש, עד שנתגלגל מחמת כן מתחת לספסל. והוסיף האור המאיר להעיד על עצמו שהגם שהיה נזהר עד כה שלא לעשות שום תנועה חיצונית בעבודתו, כאן לא היה יכול להתאפק, ומרוב התלהבות מחא כף על כף, ואמר שכל ימיו חזר בתשובה על שהראה כלפי חוץ בתנועה גשמית את התלהבותו הפנימית.

הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זיע"א סיפר שאצל אביו הרש"ב זיע"א כשהעביר את הסדרא היתה התעוררות עצומה, והיו עיני כל העומדים שם זולגות דמעות. ואמר שלגודל התלהבות שהיה משקיע אז לא היה לו כוח לגמור את כל הפרשה ברציפות, ולכן היה מתחיל פעמים הרבה להעביר את הסדרא ביום המישי.

בחיפה התגורר אחד שזקנו הסתופף בצל הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א בסיגעט. סיפר אותו יהודי: בשעה שסבי העביר את הסדרא, אע"פ שהיה נראה כבעל הבית פשוט ולא היה מבין הרבה, היה בוכה בדמעות שלישי, וזאת משום שנזכר אז איך רבו מנדבורנא היה מעביר את הסדרא. והעיד אותו יהודי תושב חיפה, שכשהיה רואה את זקנו בוכה בשעה שהעביר את הסדרא, אף הוא היה בוכה אתו לגודל ההתרגשות.

אם מתבוננים בזה, בדיוק בעת העברת הסדרא?! כבר שמענו על אנשים שבכו בעת אמירת תהלים, אז שופכים את הלב, אבל בעת העברת הסדרא?! אכן תמיהה זו מתעוררת רק כל עוד האדם סבור שהעברת הסדרא הוא לילדים קטנים, ילדים קטנים בחדר לומדים חומד, אבל אנשים גדולים ישקיעו את כוחותיהם בש"ס ופוסקים. אפיקורסות זו צריכים אנו לעקור מן השורש.

כשהיינו בחורים קטנים היה אחד שאמר לנו, נצלו עכשיו את ההזדמנות ללמוד בבין הסדרים את המסכתות הקטנות בסדר מועד, ר"ה תענית מגילה, כי כשתתבגרו מעט, תתביישו ללמוד אותן...

פשוט וברור, שאנו חוזרים על אמרה אווילית זו רק כדי לדעת מה לא. כך לענין חומש רש"י, לומדים אותו בהתלהבות עצומה, וכל כמה שמזכירים לעצמנו שלומדים אותו כדי שלדעת את המעשה אשר נעשה, זה יחדור אצלנו ויתחדשו לנו חידושים נפלאים.

האיסור לזלזל באמירת התרגום בימינו

והנה יש השואלים למה צריך לומר את התרגום והרי אין אנו מבינים אותו? אכן למען האמת נתקן לומר התרגום משום שבזמננו זה היה השפה המדוברת, ולכן כתבו הרבה פוסקים שבימינו מחויבים ללמוד רש"י כי רש"י הוא במקום התרגום. אמנם צריך להיזהר שלא לבטל מחמת כן את אמירת התרגום, כי זו דרכו של היצר הרע שמפתה את האדם לאמור, מאחר שהבנת את נחיצות לימוד פירוש רש"י, שוב אינך צריך לומר תרגום. אין זה הולך כך.

הנה חז"ל אמרו שאין בי"ד יכול לבטל דברי בי"ד חבירו אע"פ שכבר בטל טעם הדבר. ואגב דבר זה נכון לכל תקנה או חומרא או זהירות שקיימת

באיזו קהילה, ובני אדם אומרים: ירשת זאת מאבותיך, טוב ויפה, אבל עכשיו אין זה מתאים כבר לפי הענין. לא! אין מבטלים. כך קיבלנו מאבותינו ורבותינו שאין מבטלים מנהג קדום. אך בדרך כלל אין מבינים מה הטעם שאין מבטלים, וזו הסיבה שרבים קמים לצווח ככרוכיא: עכשיו ההפסד גדול מהרווח, ופעמים הרבה יש אמת בדבריהם, כי הרבה בני אדם נכשלים בענינים אחרים מחמת רצונם לקיים ענין זה.

אכן ידוע מה שאמר הגר"א שכל פעם שחז"ל תיקנו איזו תקנה, היו להם כמה טעמים לדבר בנגלה ובנסתר, ולא גילו לנו אלא אחד מהם, ולכן הגם שבטל טעם אחד, יתכן שישאר הטעמים לא נתבטלו, ואם כן אי-אפשר לבטל את התקנה. ובנוגע לתרגום, אם כי אמת הדבר שתיקנו לאמרנו כדי להבין על ידו את התורה, מכל מקום אין אדם רשאי לוותר עליו כי ללא ספק יש לזה עוד טעמים נסתרים.

ואלה שמות בני ישראל

ובענין זה יש להביא מדברי ה"כף החיים". הוא הביא בשם רבינו אפרים שכתב "ואלה שמות (בני ישראל הבאים מצרימה) ראשי תיבות וחייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום, ושאל מה ענין זה לתחילת פרשת שמות, והשיב כי הנה מהרח"ו ז"ל כתב בעץ חיים שצריך להכין קליפת נוגה להעלותו לקדושה בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום. מבאר הכף החיים שמתלי תליא הא בהא, כי העולם הזה מעורב מקדושה וחול, וכשהאדם מוציא את הקדושה מהחול, הוא משתית את הסדר בעולם. והנה הסיבה שבני ישראל עבדו עבודה קשה במצרים היתה משום שהיו צריכים לברר את ניצוצות הקדושה ממצרים עד שעשו אותה כמצולה שאין בה דגים. וסוד קריאת הפרשה שמו"ת הוא גם כן מעין זה, האדם אומר את התורה בלשון קודש ואח"כ בתרגום שהוא גמטריא תרדמה סוד נוגה, ועל ידי כן הוא מפריד את הקדושה מן החול ומברר קליפת נוגה¹.

---

¹ כמחזה הזה נמצא כתוב בספר "חומת אנך" להחיד"א ז"ל, וזה לשונו: ורבינו אפרים ז"ל בפי" כ"י כתב ואלה שמות ר"ת וחייב אדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום עכ"ל. וצריך להבין מאי שיאטיה דרמז זה כאן. ונראה דנודע דגלות מצרים היה לברר ניצוצות הקדושה אשר שם במצרים ערות הארץ בכח שעבודם בחמר ובלבנים וכו'. וסוד קריאת הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום הוא לברר מנוגה דחציה בחול וחציה בקדש וע"י קריאת הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום אנו מכניסין מחציה שבחול אל הקודש, כי תרגום גמטריא תרדמה סוד נגה, ולחברה עם המקרא כל פסוק ופסוק שיהא נכלל בקדושה כמו שהאר"י רבינו האר"י זצ"ל, וא"כ יכון מאד כאן בשעבוד מצרים שהוצרכו לכל תוקף השעבוד לברר ניצוצי הקדושה ומעין דוגמא חיובא רמיא על כל אדם מישראל לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחת תרגום לברר מנגה ולכלול בקדושה.

ולפי מה שנתבאר לעיל הוא מובן גם באופן פרקטי. כשהאדם לומד את הפסוקים ומחפש לדעת מה נוגע אליו לעבודת ה' שלו, הוא מחבר בזה קודש עם חול ומברר על ידי כן קליפת נוגה.

אנשים חושבים שלימוד העיון כולל רק ללמוד מסכתות ישיבתיות ולסובב באצבע, וכל השאר אינם כלולים בזה ולומדים אותם רק מפני שצריך. זו אפיקורסות! מסופר שפעם הגיעו בחורים להגאון רבי ראובן בנגיס זצ"ל להבחן על גפ"ת, שאל אותם תחילה על פרשת שבוע, ואמר להם שאם אין האדם יודע חומש רש"י הרי הוא צורבא דרבנן ועם הארץ דאורייתא.

אכן כן, איש כזה דומה לבחור בישיבה קטנה שיודע להעתיק בפיו מדברי הגר"ש שקאפ, וכשאתה שואל אותו פירוש הגמרא עצמה, אתה רואה שאינו יודע מימינו ומשמאלו, וכל מה שהוא אומר תלוי באוויר. כך הוא בענייננו. האדם צריך לעבוד למצוא את עצמו בתוך התורה שבכתב שהוא לומד. אכן בני אדם אינם מתלהבים בקריאת שמו"ת מפני שאין רצונם להשתנות, אבל בגלל זה אינם מחברים תורה שבכתב עם תורה שבע"פ, ואינם מעלים קליפת נוגה. על האדם להבין שלימוד חומש רש"י ולמצוא בו את עצמו זהו לימוד בעיון, שהרי הוא צריך לצמצם את מוחו בשביל כך. הדבר פשוט היה בכל הדורות, הצדיקים היו נותנים שיעורים בחומש רש"י ופשוטי העם היו לומדים חומש רש"י, כי רצו להיות יותר יראי שמים, ולכן למדו תורה לשם כך. הם התלהבו מזה, עכשיו הולכים לקבל יראת שמים.

סגולה לכוונת התפילה בשבת בבוקר

בספה"ק "בת עין" (בליקוטים) איתא שאמר שהרוצה סגולה לכוון בתפילת שחרית בשבת, יעביר את הסדרא שמו"ת בערב שבת קודש דווקא, ונותן טעם לדבר, כי כשהוא מעביר את הסדרא שמו"ת הוא מחבר את חלק הדיבור עם חלק המחשבה, והיינו כי בעוד כשאומר תהלים הוא יכול לחשוב תוך כדי מחשבות אחרות, ואפילו כשלומד תוספות, הוא יכול לפרש במחשבתו ככל העולה על רוחו, הרי שכאן כשהוא מעביר את הסדרא, אין הדבר שייך, שהרי כל תכלית אמירת שמו"ת הוא כדי למצוא את עצמו בתוך הפסוקים, ואם לא יחשוב מה שבאמת הוא צריך לחשוב, לא עשה ולא כלום, אם כן הוא נמצא מחבר את הדיבור עם המחשבה בשעה שהוא מעביר את הסדרא שמו"ת, וממילא יוכל לכוון בתפילת השחרית משום שכבר נמצא אצלו הכוח לומר דיבורים ולהיות בפנים.